

TÜRKİYAT SOHBETLERİ 2012-2013

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü tarafından 2012-2013 eğitim öğretim yılının başlangıcından itibaren “Türkiyat Sohbetleri” adı altında aylık akademik toplantılar düzenlenmeye başlanmıştır. Türk dili ve edebiyatı, Türk tarihi ve kültürü üzerine çalışmalarıyla tanınan değerli akademisyenlerin konuşmacı olarak katılımıyla gerçekleştirilen bu toplantılarla Türkiyat araştırmaları alanına önemli katkılar sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiyat Sohbetlerinin ilki 31 Ekim 2012 Çarşamba günü gerçekleştirildi. İlk toplantının konuğu; Türkoloji sahasının önde gelen isimlerinden biri olan Prof. Dr. Mertol TULUM idi. Çok sayıda akademisyen ve öğrencinin ilgiyle takip ettiği “Klasik Osmanlı Türkçesi ve Meninski Sözlüğü” başlıklı konuşmasında; Prof. Dr. Mertol TULUM, Klasik Osmanlı Türkçesinin yapısı, Osmanlı Türkçesi ve Batılı Bilim Adamları, Meninski'nin Osmanlı Sözlükçülüğüne katkıları ve Meninski Sözlüğü'nün yeniden hazırlanması süreci konularına temas etti.

Türkiyat Sohbetlerinin ikincisi 28 Kasım 2012 Çarşamba günü Prof. Dr. Kazım ABDULLAEV'in konuşmacı olarak katılımıyla gerçekleştirildi. Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Semerkant Arkeoloji Enstitüsü

öğretim üyesi olan ve Orta Asya’da ulusal ve uluslararası arkeoloji projelerinde yer almış olan Prof. Kazım ABDULLAEV, “İslamiyet Öncesi Orta Asya Sanatı ve Mimarisi” başlıklı bir konuşma yapmıştır.

Prof. ABDULLAEV, görsel malzemeler eşliğinde gerçekleştirdiği konuşmasında, İslamiyet öncesi dönemde Orta Asya’da etkili olan Pers, Kuşan, Soğd ve Türk sanatı ve mimarisi üzerinde durmuştur. Rusça gerçekleştirilen konuşma, enstitümüzün Rus Dili ve Edebiyatı okutmanı Lola Kadirova KIZIL tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.

Türkiyat Sohbetlerinin üçüncüsü ise İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ile Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü'nün ortak çabalarıyla 26 Aralık 2012 Çarşamba günü İstanbul Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. "Osmanlı-Ortadoğu İlişkileri" başlığıyla panel olarak gerçekleştirilen bu toplantıya, Prof. Dr. Recep Şentürk (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Medeniyetler İttifakı Enstitüsü) başkanlık etmiş, Prof. Dr. Mim Kemal ÖKE (İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisat Bölümü) "Osmanlıların Filistin'de Siyonizmle Mücadelesi", Prof. Dr. Ali ARSLAN (İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü) "Güçler Mücadelesinde Suriye'nin Konumu", Prof. Dr. Lütfullah KARAMAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü) "Osmanlı Filistini" ve Yrd. Doç. Dr. Ramazan BALCI (İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü) "İngilizlerin Yerel Unsurlarla İlişkileri" başlıklı konuşmalar yapmışlardır. Konuşmacılar tarafından, günümüzde Ortadoğu'da yaşanan gelişmelerin tarihi arka planı hakkında ayrıntılı değerlendirmeler ortaya konulmuştur.

Türkiyat Sohbetlerinin dördüncüsü 23 Ocak 2013 Çarşamba günü gerçekleştirilmiştir. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü öğretim üyesi olan Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL'un konuşmacı olarak katıldı. Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL, görsel sunumlar eşliğinde gerçekleştirdiği "Uluslararası İlişkiler Bağlamında Doğu Türkistan Meselesi" başlıklı konuşmasında, günümüz Türk Dünyası'nın kanayan yarası olan Doğu Türkistan meselesini tüm ayrıntılarıyla dile getirdi. Doğu Türkistan'ın stratejik öneminden bahseden Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL, tarihi süreç içerisinde bölgede yaşanan siyasi ve toplumsal olaylara da değinmiştir. Bir dönem Rusya ile Çin arasında anlaşmazlık konusu olan Doğu Türkistan'da Çin boyunduruğunda gerçekleştirilen zulümler dile getirilmiştir. Doğu Türkistan'ın özgürlük mücadelesini başlatan ve yeni nesillere aktaran Osman Batur ve İsa Yusuf Alptekin gibi Doğu Türkistan davasının abide şahsiyetlerinin yaşam öyküleri ve özgürlük mücadelelerine de bu konuşmada değinilmiştir. Günümüzde, tam olarak bilinmemekle birlikte, yaklaşık 30 milyon Uygur Türkü'nün vatani olan Doğu Türkistan, Çin boyunduruğunda varlığını devam ettirmeye çalışmaktadır. Çok değerli yer altı kaynaklarına sahip olan bu bölgenin, uluslararası ilişkiler bağlamında, stratejik önemi olduğundan bu coğrafyada Çin baskısının artarak devam etmekte olduğu ifade edilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL, konuşmasının sonunda, Doğu Türkistan meselesinin Türkiye kamuoyunda

gereken ilgiyi görmediğini, yapılacak çalışmalarla bu ilginin arttırılmasının hedeflenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türkiyat Sohbetlerinin beşincisi, 20 Şubat 2013 Çarşamba günü gerçekleştirilmiştir. Bu toplantının konuğu, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tarih Bölümünden Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL oldu. Genel Türk Tarihi alanının Türkiye’deki önde gelen isimlerinden olan Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL, “Niçin Göktürk Devleti Türk Tarihinde Model Devlettir?” başlıklı bir konuşma yaptı. Akademisyen ve öğrencilerden oluşan kalabalık bir dinleyici kitlesine hitap eden Prof. Dr. TAŞAĞIL, Göktürk Devletinin Türk tarihine ayna tuttuğunu ifade etti. Bu aynaya bakarak Göktürklerden önceki ve sonraki Türklerin de görülebileceğini belirtti. Osmanlı Devleti’nde uygulanan Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği sisteminin köklerinin Göktürklerin ülkeyi Doğu-Batı diye ikiye ayırıp yönetme uygulamasına dayandığını ifade etti. Prof. Dr. TAŞAĞIL’ın ifadesine göre, “Göktürklerden günümüze kalan nedir?” sorusuna “Türkiye Cumhuriyeti’dir” şeklinde cevap verilebileceğini belirtti. Türk tarih yazımına da değinen Prof. Dr. TAŞAĞIL, Türk tarihine farklı açılardan bakmak ve yeni teoriler geliştirmeye ihtiyaç duyulduğunu dile getirmiştir. Buna göre, Türk tarihini daha iyi anlayabilmek için bir yandan hanedanlar bir yandan da boylar ayrıntılı olarak incelenmelidir. Göktürklerden günümüze kadar Türk devletlerinin varlıklarını devam ettirdiğini ifade eden Prof. Dr. TAŞAĞIL,

Türklerin günümüze kadar varlıklarını devam ettirmesini sağlayan etkenin boy sistemi olduğunu dile getirmiştir. Rus tarihçilerinin Orta Asya Türk boyları hakkında çok sayıda analitik çalışma yaptığı ve Türkiye’de de bu şekilde çalışmalar yapılması gerektiği vurgulandıktan sonra Türk isminin Anadolu’ya nasıl taşındığının tarihi kaynaklarda yer aldığına değinilmiştir.

Daha sonra, II. Göktürk Devleti’nin nasıl kurulduğuna dair bazı ayrıntılar veren Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL, II. Göktürklerin Türkçe isimler kullandıkları için tarihlerinin bizler tarafından daha iyi bilindiği ve anlaşıldığını belirtti. Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL, organizasyon şeması ve kültürel anlamda model bir devlet olan Göktürk Devleti’nin Türk tarihi içinde büyük bir zenginlik olduğunu söyleyerek sözlerine son vermiştir.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsünde düzenlenen “Türkiyat Sohbetleri”nin altıncı konuşması, 21 Mart 2013 tarihinde Mimar Sinan Üniversitesi Tarih Bölümünden Prof. Dr. Abdulvahap Kara’nın “Türk Dünyasında Nevruz” adlı sunumuyla gerçekleştirildi. Orta Asya Türk Tarihi ve Kültürü üzerine incelemelerde bulunan Prof. Dr. Abdulvahap Kara, bu konuşmada Nevruzun kültürümüzdeki yeri ve önemine değindi.

Prof. Dr. Abdulvahap Kara, Nevruz bir milletin bayramı olmasından ziyade, Orta Asya’da topraklarından yaşayan halkların da bayramı olduğunu ifade etti. Nevruz’un, İslamiyet sonrası da bu devletlerde resmi olarak kutlandığını, bu törenlerde tertiplenen eğlencelerin sosyal hayat ışığında eski şiirimize de yansıdığını dile getirdi.

Nevruz farsça bir kelime olup “nev” yeni, “ruz” gün, nevruz: yeni gün anlamına gelmektedir. Araştırmalara göre, Nevruzun kutlanması için üç önemli sebep vardır:

1. Yılbaşı kutlaması
2. Bahar bayramı
3. Kutlu olayların yıldönümü

Özellikle tarihî olayların yıldönümü olması nedeniyle toplum için büyük bir önem arz eder. Türkler içinde 12 Hayvanlı Türk Takviminin ilk günü 21 Mart yılbaşdır. Türk milletine ait olan bu takvim sistemi- Çin Devletine geçtiği için- bu takvimi bazı araştırmacılar Çin takvimi zannetmişlerdir. Türkler için bu takvim kullanılmaya başlanıldığından beri, Nevruz yılbaşı olarak kutlanmaktadır. Bu tarih, coğrafya biliminden öğrendiğimize göre, gece gündüz eşitliğinin sağlandığı, sıcaklığın artmaya başladığı, sıcaklarla birlikte bitkilerin yeşermeye başladığı zamandır.

Bu tarih, Türklerin tarihi açısından da çok önemlidir. Bu tarihte Türkler milli varlığının devam ettirme simgesi olan Ergenekon’dan çıkmış, bu coğrafyadan dünyaya yayılmıştır. Nevruz törenlerinde çekiç ve örsün dövülmesi, Orta Asya Türklerinde özellikle Kazakların Nevruz töreninde söylediği “ulusun ulu günü” sözü bu tarihi destana yapılan bir telmihtir.

Türklerin İslamiyet’le şereflendikten sonra bugün yine önemini yitirmeden devam etmiştir. Bugüne bazı dinî öğeler de eklenerek bu günün yüceliği arttırılmıştır.

- Âdem peygamber bu günde yaratıldığı
- Süleyman peygamberin kaybettiği tılsımlı yüzüğünün bu günde bulunduğunu
- Yunus peygamber bu günde balığın karnından dışarıya çıktığı
- Yine bu günde Nuh’un gemisi karaya oturduğu

söylenerek bu güne olan kudsiet arttırılmıştır. Ayrıca günümüzde de devam ettirilen bazı kültürel öğelerle birlikte, Hz. Hızır’ın bu akşam evlere ziyarete geleceğine inanılır. Bundan dolayı evler, bahar-bayram temizliği denilerek temizlenir, kapılar açık bırakılır. 7 veya 9 çeşit yiyecek bir araya getirilip zengin sofralar kurularak, gelen misafirlere ikram edilir. Bugünün nasıl geçerse, bir senenin de öyle geçeceğine inanılır. Ayrıca mezarlar ziyaret edilir, Kuran-ı Kerim okunur.

Kazaklar arasında Nevruz törenlerinde söylenen “*Ulusun ulu gününde babanı öldüren kişi, sana gelip diz çöküp af dilerse, af et*” bu güne zamanla dini açıdan da ne kadar yücelik atfedildiği gösterilmektedir.

21 Mart yani Nevruz gününde Osmanlı Devleti döneminde Ertuğrul Gazi'nin türbesi çevresinde şenlikler yapılmıştır. Başta cirit, güreş gibi çeşitli milli oyunlarımız bu şenliklerde oynanırdı. İstanbul'un fethi ve sınırların genişlemesiyle bu kültür, Osmanlı Devleti'nin ulaştığı her coğrafyada yaşanmıştır. Hatta Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında da bu törenlere devam edilmiştir. 1925 yılında Atatürk'ün de hazır bulunduğu devlet erkânı içerisinde resmi Nevruz töreni yapılmış, askeri geçit düzenlenmiştir. 1926 yılında takvim değişikliğiyle bu törenlere son verilmiştir. 1926 yılında SSCB'de de bu tarihte bazı değişiklikler yapılmış, bu devlete bağlı olan Orta Asya'daki Türklerin de Nevruz kutlaması yasaklanmıştır. Türk dünyasındaki bu kültürel kırılma 1988 yılında Kazakistan, 1995 yılından sonra Türk devletlerinde kutlanmaya devam edilmiştir.

Prof. Dr. Abdulvahap Kara, Nevruz törenlerinin tarihî değerine yakışır bir şekilde canlandırılmasını, yapılan kültürel faaliyetlerle bugünün daha da gösterişli bir hale getirilmesinin gerektiğine vurgu yaptı. Prof. Dr. Abdulvahap Kara Nevruz'un tekrar canlandırılması için şunların yapılabileceğini söyledi:

- Bu hususta Türk dünyasının sembol ismi, büyük edebiyatçı, düşünür Cengiz Aytmatov'un bir önerisi olan “Türk Dünyası'nın Nobel Edebiyat Ödülü” fikri geliştirilmeli, sadece edebiyatta değil, sanat, musiki, bilim, eğitim, politika gibi birçok alanda Türk dünyasında bir sene içindeki araştırmalara ödüller verilmeli.

- Bu ödüller her sene Nevruz bayramında açıklanmalı ve büyük törenler gerçekleştirmeli.

Bu faaliyetler aydınları, bilim adamlarını, sanatçıları tanımamıza, Türk Dünyasının da kaynaşmasına vesile olacaktır. Aynı zamanda Türk kültürüyle meşgul olanlara maddi ve manevi destek sağlanmış olacak, böylece Nevruz yeni bir işlevsellik kazanacaktır. Prof. Dr. Abdulvahap Kara, “Biz bu günü yeniden eski kültürüme yakışır şekilde kutlamalıyız” diyerek konuşmasını tamamladı.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsünde düzenlenen “Türkiyat Sohbetleri”nin yedinci konuşması, 22 Nisan 2013 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Prof.Dr. Mehmet Ölmez’in “Çin’deki Türk Halkları Üzerine Araştırmalar” adlı sunumuyla gerçekleştirildi. Prof.Dr. Mehmet Ölmez, bu konuşmada Çin sınırları içerisindeki yaşayan Türk halklarının ve bunların dillerinin önemine değindi. Prof.Dr. Mehmet Ölmez konuşmasında şu konulara dikkat çekti:

“Çin denince akla yalnız o bölgede yaşayan Uygulular gelmektedir. Fakat bu bölgede yaşayan farklı Türk boyları da mevcuttur. Bu topluluklar kendi adları ile anılan ülke sınırlarında yaşamazlar. Bu toplulukların bir kısmı göçebe bir hayat sürmektedir. Bu ülke sınırlarında yaşayan toplulukların dışında da o Türk boyunun nüfusu olduğuna dikkat edilmelidir.

Bu bölgede yaşayan Türk boyları nüfusa göre şöyle sıralandırmak mümkündür;

Uygurlular, Kazaklar, Tatarlar, Özbekler, Kırgızlar, Sahlılar, Tuvalar

Burada en ilginç ve dikkat çeken dil Tuvaların dilidir. Tuvalar 2000 kişilik küçük bir Türk topluluğu hala dillerini unutmamışlardır. Yazı dilleri eski Moğolcadır. Tuvalılar ilköğretimini Moğolca, lise öğrenimini Kazakça, üniversite öğrenimini Çince yapmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti içinde bu topluluk çok dilli ve kültürlü olarak yetişmektedir.

Bu bölgedeki diğer dikkat edilmesi gereken diğer Türk topluluğu da Salırlardır. 19 yüzyıldan beri haklarında bilgi veren kaynaklar Salar diye adlandırmışlardır. Bu yanlış bir adlandırmadır. Salırlar yüz bin kişilik bir nüfusa sahip, Müslüman bir topluluktur. Etrafı dağlarla çevrili bir yerde yaşadıkları için diğer Türk boyları ile temasları olmamış, kendi kültürleri içinde kalmışlardır. Yazı dilleri olmadığından gramer kuralları kaybolmuştur. Fiil çekimleri yoktur.” Prof.Dr. Mehmet Ölmez bu dillerin gramer özelliklerine değinerek konuşmasını tamamladı.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsünde düzenlenen “Türkiyat Sohbetleri”nin sekizinci konuşması, 29 Mayıs 2013 tarihinde Marmara Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim görevlisi Doç.Dr. Erhan Afyoncu'nun “Fatih ve Fethi Yeniden Bir Bakış ” adlı sunumuyla gerçekleştirildi. Osmanlı Tarihi üzerine çalışmalar yapan Doç. Dr. Erhan Afyoncu, bu konuşmada Fatih ve İstanbul'un fethiyle ilgili özetle şunları dile getirdi:

Türkiye'de çok konuşulup, az ayrıntı bilinen konuların başında Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un fethi gelmektedir. Fatih Sultan Mehmet kanââtime göre, Türk tarihinin en büyük hükümdarıdır. İçinde bulunduğu şartlar içerisinde yapmış olduğu faaliyetler bunu göstermektedir. Fatih'in şahsi kitapları incelendiğinde 60 kadar eserin Latince ve Grekçe olduğu dikkati

çekmektedir. Bu kitaplar arasında Avrupa devletleri ile Bizans'ın siyasî, askerî tarihî ilişkilerini ve mitolojilerini içeren eserler de bulunmaktadır. Bu eserler, Fatih'in daha küçük yaştan çevresindeki devletlerin her halini bilmek istediğini göstermektedir.

1444 yılındaki Varna Savaşı, İstanbul'un kimin eline geçeceğinin dönüm noktası olmuştur. Bu zafer II. Murat'ın ismini ve otoritesini pekiştirmiştir. Fatih Sultan Mehmet, babasının bu zaferinden daha büyük bir zafer gerçekleştirebildiği takdirde, otoritesini çevresine kabul ettirebileceğini düşünüyordu. Fatih yapmış olduğu savaş taktikleri ile Bizans'a bu savaş başlamadan asıl galibin kim olduğunu göstermiştir. İstanbul'u fethetmek amacıyla ordusuna katılan askere yüksek miktarda ganimet vaat etmiştir. Bu ganimete erişmek isteyen birçok Hristiyan, Bizans'a karşı Fatih'in ordusunda yer almıştır.

İstanbul'un fethi kadar, fetih sonrası imarı da önemli bir olaydır. Hristiyan dünyasının ilk başkenti olan İstanbul, kısa süre içerisinde dünyanın en büyük ve en görkemli Müslüman şehirlerinin başında gelmiştir. Bu şehrin kısa sürede imar olmasında Fatih'in çok büyük rolü olmuştur.

Fatih yalnız siyasî meselelerle uğraşmamıştır, çevresindeki şair ve âlimlerin hamisi de olmuştur. Doç.Dr. Erhan Afyoncu İstanbul'u fetheden ve şehit düşen askerleri rahmetle anarak konuşmasını tamamlamıştır.

İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü “Türkiyat Sohbetleri”nin son konuşması, 19 Haziran 2013 tarihinde İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü öğretim üyesi Doç. Dr. Abid Nazar Mahdum’un “Mevlana’yı Yetiştiren Toprağın Çocukları: Afganistan Türklerinin Kültür, Dil ve Edebiyatına Dair” adlı sunumuyla gerçekleştirildi. Çocukluk yıllarını bu topraklardan geçiren Doç. Dr. Abid Nazar Mahdum, bu bölge halkının sosyolojik yapısını ve bu toprakların tarih boyunca nasıl bir serüven yaşadığını fotoğraf ve belgelerden oluşan bir sunumla dile getirdi. Kaynaklarda yer almayan bir takım bilgileri, ilk defa yaptığı sunumda dinleyicilere sunan Doç. Dr. Abid Nazar Mahdum, zulüm ve acılarla geçen uzun savaş yıllarının getirdiği netice olarak bu bölgede çok yönlü tahribat gerçekleştiğini, ilim, kültür ve manevi hayatın çok kayıp verdiğine işaret etti.

Doç. Dr. Abid Nazar Mahdum bu konuşmasında şu konuları dile getirdi:

“İslamiyet sonrası Türk, Fars ve Arap edebiyatının en önemli temsilcilerinin yetiştiği bu topraklar, ilim ve irfan ehli âlim ve ediplerle kültür hayatımıza yer etmiştir. Özellikle İslamiyet’le şereflenen bu topraklarda birçok sahabe kabri bulunmaktadır. Bu sahabelerin manevi bereketi ile yetişen âlim ve edipler başka bölgeler dağılarak bu toprakların kültürünün ve İslamiyet’in yayılmasına vesile olmuşlardır. Bu kişilerin başında Anadolu ve başka kıtalarda İslamiyet’i sancaktarlığını yapan Horasan Erenleri gelmektedir.

Bu bölgenin tarihi milattan önce 6. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Bu bölge Ahameniş (Hahamenşi) İmparatorluğu ve Büyük İskender’in hakimiyeti

altına girmiştir. Kuşanlılar (Kûşânîler), Sasanîler ve Eftalitlerin (Yefteliler) hakimiyetinden sonra Hazret-i Osman (r.a) döneminde İslamiyet'le şereflenen bu topraklar, daha sonraları Samani, Gazneliler, Selçuklular, Gurlular, Harzemşahlar Moğollar, Babürlüler gibi devletlerin yönetimi altına girmiştir. Moğollar dönemi ve son yüzyıl bu toprakların en sıkıntı dönemleri olmuştur. Daha önce Ariyana ve Horasan gibi isimlerle anılan bölgede 1847 yılında Afganistan isminde bir devlet kurulmuştur. Ülkenin kuzeyindeki vilayetlerin büyük kısmı Türk asıllıdır. Bunlardan en kalabalık olanlar Özbek ve Türkmenlerdir. 1978'deki Rus destekli Sosyalist devrim sonrası, ülke büyük karışıklıklara sürüklenmiştir. Ülkenin 1960 ve 1970'li yıllara ait fotoğrafları, günümüzle karşılaştırıldığında son 50 senede ne kadar tahribata maruz kaldığı görülebilir. Türkler bölgede etkinliklerini hissettirmektedirler. Özbekler, özellikle yönetim kademelerinde rol sahibi iken Türkmenler de özellikle ticaret alanında etkin rol oynamaktadır. Ancak son zamanlarda bu hususta da bazı zayıflatma çalışmaları görülmektedir.

Edebi kültür bu topraklarda çok zengindir. Edebiyatın sergilendiği önemli muhitlerden ev meclislerinde çeşitli kitaplar, dostlar veya aile fertleri arasında düzenli olarak okunmaktadır. Siyer, mevlid, Mevlana'nın Mesnevisi, gazavât-nameler, nasihat-nameler, mesnevi şeklinde yazılmış çeşitli hikâye kitapları, okunan kitaplar arasındadır. Mecliste bulunanların ilmî seviyesine göre okunan kitaplar da değişmektedir. İlkokul kitaplarında bile Sadi ve Hafız, gibi şairlerin şiirleri yer alırken, medrese sisteminin ilk mektep seviyesinde Hafız, Bîdil, Sufî Allahyâr, Vefâyî, Nevâyî, Fuzûlî gibi ediplerin eserleri okunup, incelenir. Akşamları da evlerde okunan bu eserlerle edebi zevk her daim canlı bir şekilde halk arasında yaşar. Bazen gençler kendi aralarında şiir meclisleri kurup, karşılıklı şiirler okunur. Bu kültür hayatı içinde yetişen kişiler için edebiyat, hayatın içinde dinamik olarak yaşanır. Mevlana'nın yetiştiği bu topraklar, edebiyatımızın önde gelen Ali Şir Nevai, Firdevsi, Hüseyin Baykara, Senai, Abdullah Ensari gibi birçok ismi de yetiştirmiştir. Biz de bu topraklarla olan bağımızı daha da kuvvetlendirerek devam ettirmeliyiz.”

Mahdum, Afganistan Türkleri hakkında genel bilgiler anlattıktan sonra, bu topraklarda yaşayan Türkmen ve Özbeklerin yazılı ve halk edebiyatı mahsulleri hakkında bilgi verdi, Türkmen Türkçesi ve Özbek Türkçesinde neşredilen yayımlar üzerinde durdu, şairlerden örnek şiirler okudu.

Müslüm YILMAZ*

*Arş.Gör., İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, muslum.yilmaz@istanbul.edu.tr

